

YU ISSN-0352-5724/UDK 801(05)

ЗБОРНИК

МАТИЦЕ СРПСКЕ
ЗА ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

XLII

*ПОСВЕЂЕНО СЕЂАЊУ НА АКАДЕМИКА
ПАВЛА ИВИЋА*

НОВИ САД
1999

јасније шта тај „београдски стил” заправо јесте, и као да тек сада и сâм полагамо (након Белића и Исидоре) откривам кључеве властитога осликавања садржине што је „београдским стилем” зовемо. У том смислу, на крају ове беседе, могу доиста рећи — да је то склад, да је то склоп, да је то гипкост, да је то чврста логика, те напокон, да су то — и једноставност и јасност...

Да закључим: две велике задужбине су са нама — Задужбина Јевтићева, и Задужбина Ивићевих — Библиотека Јевтићева, и Библиотеке Ивићевих, данас, ето, удружене, за ову прилику, у књигу о којој покушах искрену и лепу реч рећи.

Нови Сад

Милорад Радовановић

СВРЉИШКИ ОДЛОМЦИ ЈЕВАНЂЕЉА

У Архиву Српске академије наука и уметности чува се рукопис једног од свега пет средњовековних датираних споменика српске књижевне културе из 13. века, јеванђеоски одломци исписани (можда не у целини) 1279. године, у близини данашњег Сврљига. О њима се мало говори у савременој науци о нашој црквенословенској традицији. Исто тако — чини нам се — није довољно запажено њихово стручно приређено издање у два маха, 1995. и 1999. године (под горе наведеним насловом), залагањем мр Николе Родића, истраживача сарадника Старословенског одсека Института за српски језик САНУ (уп. *Сврљишки одломци јеванђеља (XIII век). Издање приредио Никола Родић.* — Сврљиг (Етно-културолошка радионица Сврљиг), 1999, стр. 61).

Пет сачуваних датираних рукописа из 13. века, да одмах споменемо, јесу: Иловичка крмчија, Шестоднев Јована Егзарха, одломци Апостола из 1277. г., Беседа Константина Презвитера писана 1284. г., и овај текст који је пред нама.

Једанаест листова писаних на пергаменту привукли су већ давно пажњу некадашњих научних радника. Пошто је дошао до овог рукописа, Милан Ђ. Милићевић, бележећи 1866. годину у свом пропратном писму, предао га је Српском ученом друштву. У Гласнику СУД, књ. III исте, 1866. г. први пут га је објавио Јанко Шафарик као транскрипт, са научним апаратом доста пажљиво састављеним за дату епоху, рашчитано по узусима оног времена. Други пут су ови одломци били слично издати у Санкт-Петербургу 1906. г., у часопису „Статьи по славяновѣдѣнію”, књ. II, трудом Г. А. Иљинског. Иљински је 1903. г. боравио у Београду где се упознао са рукописом, а имао је о њему већ извесна обавештења раније укратко давана у неким публикацијама. Он је то издање пропратио палеографским, филолошким и текстолошким тумачењима.

Све ове податке, као и неке друге релевантне за предисторију садашњег публикувања Сврљишких одломака, изнео је у уводном тексту свога издања из 1995. г. Никола Родић. У другом делу тог издавачког

остварења он нам је пружио и преснимљене студије Шафарика и Иљинског. Ова два поновљена издања сведоче о оновременом интересовању и пажљивом односу према средњовековној писмености, али са професионалног гледишта какво је данас достигнуто ти тадашњи доприноси сада више не би имали вредност. Н. Родић је Сврљишке одломке јеванђеља, може се рећи, извукао из заборав, увео их у даља сагледавања српске прошлости.

После споменутих уводних информација Родић приступа представљању сврљишког рукописа. У кодиколошком опису се говори о пергаменту, о повезу и укратко о садржини: наиме, ту се налази део тетрајеванђеља, два раздвојена дела апракоса и писарев запис. Затим се подробно износи изглед писма, подаци о облицима појединих слова, о правопису, и то с посебним анализама у вези са три одговарајуће целине. Закључује се да је јеванђеље урађено српском редакцијом, уз малобројне изузетке који се могу тумачити као повођење за друкчијим предлошком. И за сам језик се утврђује да се он не разликује од језика у осталим старосрпским споменицима тринаестог века, чиме се у потпуности отклањају неке раније дилеме везане за појаву евентуалних или тобожњих бугаризама. Наглашавамо да ове рефлексије могу бити и од ширег, начелног значаја приликом сличних истраживања. Аутор је направио и врло детаљна упоређења лексике између овог писаног споменика и неких наших раније проучених јеванђеоских текстова.

У закључку се каже да су два апракосна одломка писана приближно у исто време, при чему је писар другог био Војсил Граматик, што за први од њих није сигурно. Тај писар је додао и свој мали запис. Друга рука је извела одломке тетре, свакако у овом истом раздобљу.

Следе фотографије и паралелно рашчитаванье текста, са фуснотама које се тичу словних и других појединости.

Родићево издање из 1999. г. Сврљишких одломака јеванђеља садржи уводни текст о рукопису, који се углавном не разликује од увода у претходно издање. Подаци о писму и језику показују понека ситнија прецизирања ранијих опаски. Тај увод је проширен краћим саопштењима о тадашњем Сврљигу као средишту просветитељских вредности, али и о историјату овог места од ранијих, чак предсловенских векова, о помену Сврлига код Стефана Првовенчаног у Немањиној биографији, и о каснијем културном прегалаштву.

И у овом, другом Родићевом издању дати су снимци, рашчитаванья, а поред тога и превод на савремени језик.

Аутор је истакао заслугу за ова два своја подухвата Етно-културолошке радионице у Сврљигу, која је објавила његове књиге као и неке друге прилоге о културној историји овог места. Ми овде истичемо заслугу Николе Родића што је широком обавештеношћу и минуциозном обрадом упознао са једним међу најстаријим црквенословенским рукописима српске редакције многе делатнике који досад и нису о њему имали потребна сазнања.